
راه حل نهایی مشکل نماز و روزه در مناطق قطبی

پدیدآورنده (ها) : م، ن

فلسفه و کلام :: نشریه درس‌هایی از مکتب اسلام :: دی ۱۳۶۶، سال ۲۷ - شماره ۸

صفحات : از ۱۵ تا ۱۸

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/53715>

تاریخ دانلود : ۱۴۰۲/۰۷/۰۳

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می‌باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می‌باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

- حقیقة الوضع فى الاسماء و الحروف (نظرية تكميلية)
- اسلام، وحى و نبوت
- رقص
- رویکرد رجالی آیت‌الله بروجردی در کشف تصحیف سند روایات کتب اربعه با تاکید بر کتاب الموسوعة الرجالية
- اختیارات ولی فقیه در نظر صاحب جواهر، امام خمینی و محقق خوبی
- قرینه مناسبت حکم و موضوع و کارایی آن در استنباط احکام
- نحوه فاعلیت خداوند در عالم از نظر ابن سینا
- بررسی اقتضای مبانی نظریه ولایت فقیه در باب اختیارات ولی فقیه
- نظام اخلاقی قرآن کریم
- آسیب‌شناسی کتاب‌های اخلاق قرآنی و ارائه الگوی جدید از نظام اخلاقی قرآن
- واکاوی تاسیس پایتخت اسلامی از سوی پیامبر (ص): در رویکرد فقهی مبتنی بر نصوص و منابع سیره
- مبانی، اصول و سیاست‌های حکمرانی اسلامی

عناوین مشابه

- مشکل قربانی در منی و راه حل فقهی آن
- تشکل و انسجام در عرصه ی ویرایش (۲) (مانع ها، مشکل ها، راه حل های پیشنهادی)
- مسأله جوانان در کشور ما (آخرین قسمت) تشکیل یک کادر رهبری و فکری و عملی راه حل نهایی مسئله جوانان است
- یک هسته و هزار مشکل؛ گزارشی از روند و دلایل به وجود آمدن مشکل در هسته معاملات و راه حل آن؟
- ایجاد مراکز تولید در روستا، حل مشکل حمل و نقل، توسعه راه‌های روستائی «بررسی مشکلات مربوط به حمل و نقل کالا در کشور و راه حلهای آن»
- چند فصل از آموزش و دانش (قسمت آخر): راه حل های مشکل سوادآموزی در ایران
- تأثیر میزان سهام شناور آزاد بر دامنه نوسان قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران و ارزیابی راه حل های مناسب در این زمینه
- آزاداندیشی در عرصه‌های علمی؛ راه حل برون رفت از تحجر علمی گزارشی از کرسی علمی ترویجی «چالش‌ها و پیامدهای تحجر علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری و راهکارهای برون رفت از آن»
- نقش و تاثیر بلوغ دختران در افت تحصیلی و راهکارهایی جهت حل مشکل
- راه کارهای حل مشکل رفتاری و روانی دانش آموزان بوسیله ورزش

راه حل نهایی مشکل نماز و روزه در مناطق قطبی

در اینجا نظریه پنجمی است که از همه بهتر و مناسبتر به نظر می رسد و آن اینکه " ساکنان این مناطق باید بر طبق مناطق معتدله رفتار کنند" یعنی اگر ماه رمضان مثلا در تیرماه است حساب کنند که مقدار روز در تیرماه در مناطق معتدله چه اندازه است؟ مثلا ۱۶ ساعت، آنها باید ۱۶ ساعت را امساک کنند و بعدافطار نمایند. همچنین در فصول و ماههای دیگر البته این سخن سئوالات زیادی را بر می انگیزد که همه آنها را بعد از ذکر دلیل نظریه فوق بیان خواهیم کرد.

دلیلی که مساله فوق با آن اثبات می شود از یک قاعده کلی گرفته شده که در سراسر فقه به آن استناد می شود و آن اینکه:

سخن از کسانی در میان بود که در مناطق قطب شمال یا جنوب یعنی میان مدار ۹۰ تا ۶۶ درجه زندگی می کنند در مناطقی که نظام شب و روز معمولی ماحاکم نیست، و نظام دیگری در آنجا حکومت میکند و گاه شبها و رزهای بسیار طولانی است، از شبهایی به اندازه ۲۴ ساعت یا روزهایی به همین مقدار گرفته، تا شب و روزی که هرکدام به ۶ ماه می رسد.

تکلیف آنها برای نماز و روزه، ماههای سال، شب قدر، و سایر برنامه های مذهبی که بر محور شب و روز و ماه و سال دور می زند چیست؟

در بحث گذشته نظرات مختلف فقهای اخیر که این مساله نسبتا مستحدث را مطرح کرده اند، بیان شد که تکرار آن ضرورتی ندارد.

" افراد و کسانی که وضع آنها خارج از متعارف است باید بر طبق متعارف عمل کنند" زیرا اطلاقات ادله احکام شرع و عمومات وارده در کتاب و سنت منصرف به افراد متعارف است.

مثلا اگر اسلام دستور می دهد که همه باید به هنگام وضو از رستگاه مو تا چانه را بشویند، و از نظر پهنای مقدار که در میان انگشت شست و انگشت وسط قرار دارد مسلما منظور افراد متعارف است.

بنابراین اگر مثلا کسی پیدا شود که انگشتان دستش به قدری کشیده و بلند است که وقتی باز می کند و روی صورت خود می گذارد نوک انگشت شست و وسط به پشت گوشهای او می رسد، مسلما چنین کسی وظیفه ندارد که گوشهای خود را هم در وضو بشوید.

و یا اگر کسی پیدا شود که صورتش به قدری پهن و انگشتانش به اندازه ای کوچک که وقتی باز کند نیمی از صورت او را بیشتر فرا نمی گیرد، مسلما نمی تواند به شستن نیمی از صورت قناعت کند.

این هر دو فرد غیر متعارف بایست افراد متعارف و معمولی از نظر انگشتان و صورت را در نظر بگیرند، یعنی ببینند آنها چه اندازه از صورت را می شویند اینها نیز چنین کنند.

این حکم در مورد مقدار کر که طبق مشهور، مکعبی است که هر ضلع آن سه وجب و نیم می باشد نیز جاری است. فقهای که میان " بلاد کبیره " و " غیر کبیره " در مساله نماز مسافر و محل اقامه فرق می گذارند نیز به همین قاعده استدلال می کنند.

در مورد رویت هلال اگر کسی باشد که قوت بینائیش به کلی خارج از متعارف است، و هلال ماه را درست مانند دوربینهای قوی می بیند درحالی که افراد معمولی هرگز نمی بینند، مشکل بتوان به رویت آنها در مساله هلال ماه قناعت کرد.

در مورد نماز جماعت که جمعی از فقها فاصله صفوف را به یک گام تعیین می کنند هرگز به گامهای خارج از متعارف نمی توان اکتفا کرد.

خلاصه همه جا احکام بر محور مصداقهای متعارف دور می زند نه مصداقهایی که به کلی خلاف معمول است، باید افراد غیر متعارف بر طبق معمول عمل کنند.

طبق این قاعده روزهایی که خارج از معمول و متعارف است نمی تواند معیار نماز و روزه باشد، هرگز آیه شریفه ثم اتوا الصیام الی اللیل، شب و روز شش ماهه، و یا حتی یکماهه و کمتر از آن را شامل نمی شود.

و سرخ می شود و هوا کمی تاریک می گردد آن لحظه درست لحظه نیمه شب است که در نقطه مقابل ظهر قرار گرفته و این همان است که به آن آفتاب نیمه شب گفته می شود.

بنابراین دلخواهی نیست که هرکس هر موضعی را بخواهد برای وقت روزه انتخاب کند، یعنی اگر می خواهد ۱۶ ساعت روزه بگیرد باید ۸ ساعت آن قبل از ظهر حقیقی و ۸ ساعت بعد از ظهر باشد و چنانکه گفتیم ظهر کاملاً مشخص است (و حتی از طریق سایه شاخص بدون احتیاج به ساعت می توان آن را معین کرد)

و اگر بناهست ۱۲ ساعت روزه بگیرد ۶ ساعت آن را قبل از ظهر قرار می دهد و ۶ ساعت را بعد از ظهر (یا اگر بخواهیم بین الطلوعین را تنها در یک طرف در نظر بگیریم باید تقریباً $\frac{1}{8}$ مجموع ساعات روز را بر نیم اول ببفزائیم یعنی در ایامی که می خواهیم ۱۶ ساعت روزه بگیریم ۹ ساعت قبل از ظهر خواهد بود و ۷ ساعت بعد از ظهر (دقت کنید)

از اینجا به خوبی روشن می شود که مشکلی برای نماز ظهر و عصر وجود ندارد چرا که ظهر حقیقی در آنجا کاملاً مشخص است و نیمه شب نیز معلوم است، پس برای نماز مغرب و عشا نیز تکلیف ما معلوم است.

و از آنجا که مصداق معروف و مشهور برای این موضوع همان مناطق معتدله هستند، می توان نماز و روزه را در مناطق قطبی بر آن تطبیق کرد

گفتیم در اینجا سئوالات زیادی است که باید همگی مطرح و پاسخ گفته شود:

۱- یکی از مهمترین این سئوالات این است که اگر بناهست مقدار شب و روز مناطق معتدله بر طبق ساعت در مناطق قطبی تعیین شود ممکن است هرکسی ساعات معینی را برای خود انتخاب کند، و مثلاً در تابستان ۱۶ ساعت و در زمستان ۱۲ ساعت روزه بگیرد و تعیین مبداء و خاتمه آن به دلخواه او است با این حال هیچگونه هماهنگی در مساله روزه ماه رمضان در میان افراد واقع نمی شود.

پاسخ - این مشکل با توجه به یک نکته کاملاً حل شده است، در مناطق قطبی همیشه نصف شب و ظهر مشخص است، زیرا در روزهای طولانی آفتاب هر ۲۴ ساعت یکبار دور افق می گردد ولی فاصله آن با افق مرتباً در تغییر است، گاه به حداکثر ارتفاع می رسد هوا کاملاً روشن می شود، و در آن لحظه درست روی نصف النهار منطقه قرار گرفته، و ظهر حقیقی است.

و گاه کاملاً پائین می آید و کم رنگ

تنها نماز صبح است که باید وقت آن را با محاسبه ساعت تعیین کرد.

لحظه قرص خورشید در پشت افق درست روی نصف النهار است یعنی درست موقع ظهور است، با اینکه آفتابی درکار نیست

سؤال ۲- آنچه گفته شد مربوط به زمانی

است که روزهای ممتد باشد، در شبهای

طولانی قطب چه باید کرد؟

پاسخ - عین آنچه در باره روز گفتیم

درباره شب نیز جاری است تاریکی شب

در آنجا در ۲۴ ساعت یکنواخت نیست

گاهی بقدری هوا روشن می شود که مانند

بین الطلوعین، بلکه مانند زمانی است که

نزدیک است آفتاب سر برآورد، و در این بجا آورد (ادامه دارد)

بقیه شام بزرگ

از اماکن مشهور شام و لبنان کنونی است این ناحیه در مشرق صور در ساحل دریای شام است اسامه بن زید مردم آن سامان را به اطاعت اسلام درآورد و حصن عجلون از یادگارهای او است.

انطاکیه

شهر بزرگی است دارای نهرها چشمه ها و آبهای فراوان و برج و باروی عظیمی دارد که پنج قلعه و کوه در درون آن جا گرفته است بنا بگفته " هیثم بن عدی بدست آنتیاخوس از جانشینان اسکندر بنا گردید این شهر در زمان سلوکوس به اوج قدرت خود رسید این پادشاه شهرهای حلب، لاذقیه، افامیه را بنا نمود، نظامیه در طی اعصار مرکز وعاصمه ثغور شامات بوده است.

این حوقل میگوید انطاکیه بعد از دمشق با طراوت ترین و خرم ترین شهرهای شام است.